

Vattenförvaltningen

Genomförande av åtgärdsprogram 2009

&

Framtagande av åtgärdsprogram 2015

Mats Wallin

Vattenmyndigheten Norra Östersjön

Åtgärdsprogram 2015-2021

- Hur når vi längre?

Tidsplan

- Preliminära åtgärder 1 jan 2014
- Styrmedelsåtgärder 1 mars 2014
- Åtgärdsprogram, utkast 1 1 maj 2014 till delegationen
- Remiss förslag MKN, ÅP, MKB, FP 1 nov 2014 (6 mån)
- Beslut MKN, ÅP, MKB, FP dec 2015

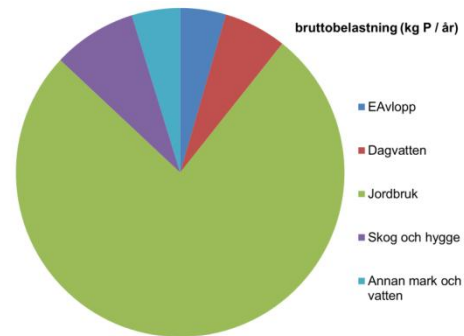
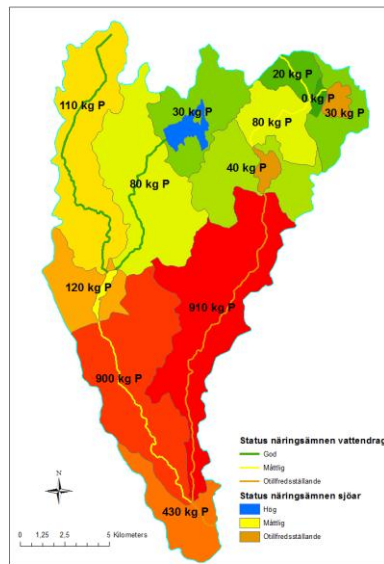
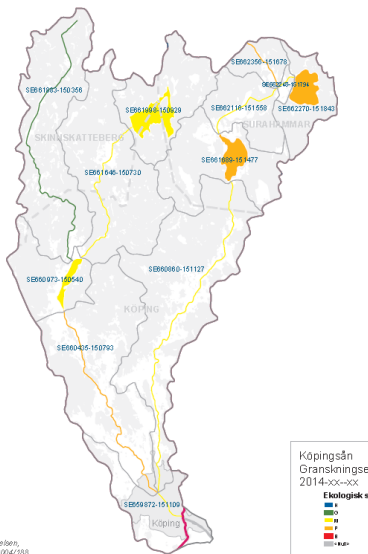
Den röda tråden (övergödning)

Tillstånd

Förbättrings
behov

Källor till
påverkan

Styrmedel,
ansvarig och
åtgärder

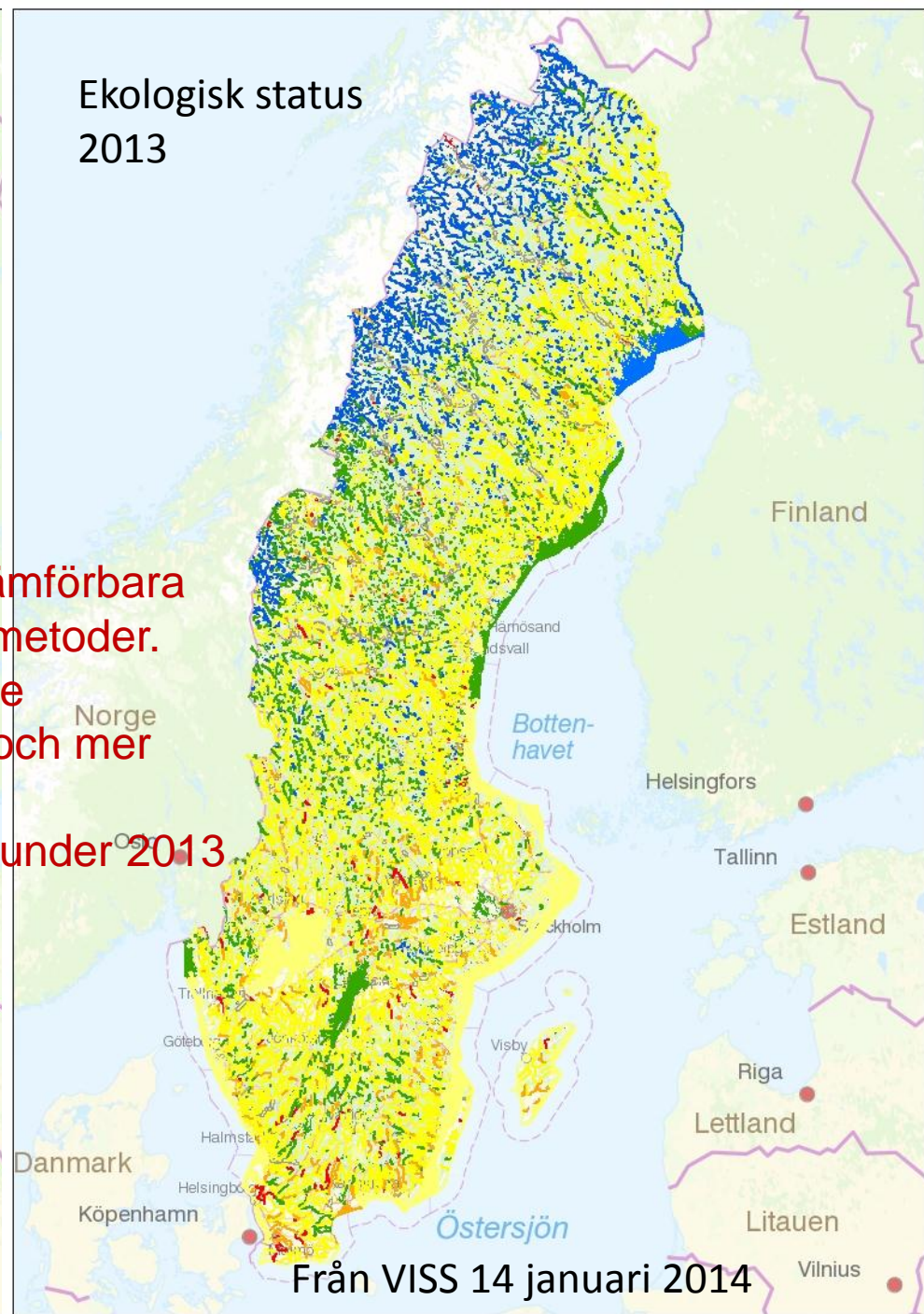
SJV föreskrift
om struktur-
kalkning

Ekologisk status
2009

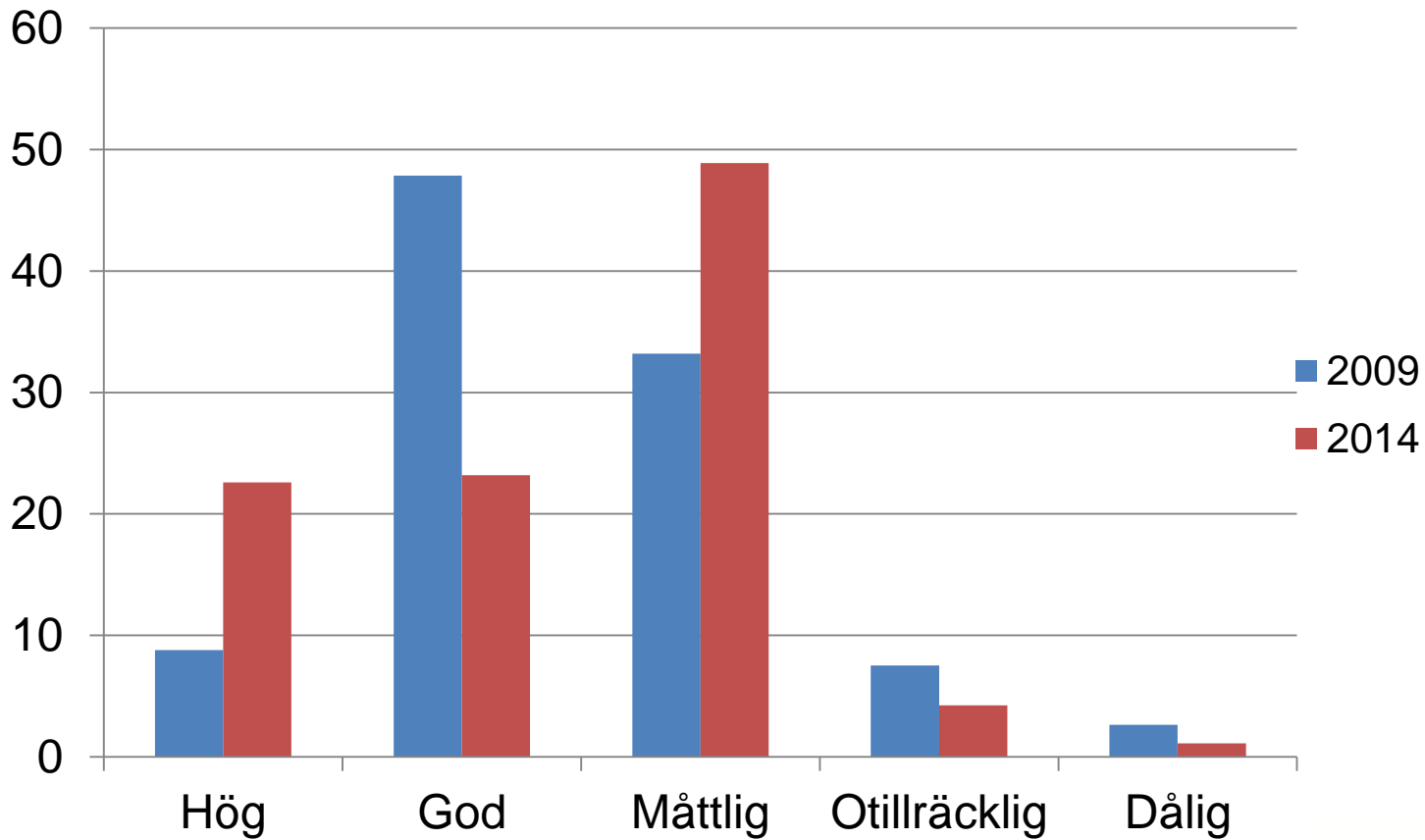
Ekologisk status
2013

OBS! Ej helt jämförbara
underlag och metoder.
Generellt bättre
dataunderlag och mer
utvecklade
bedömningsgrunder 2013

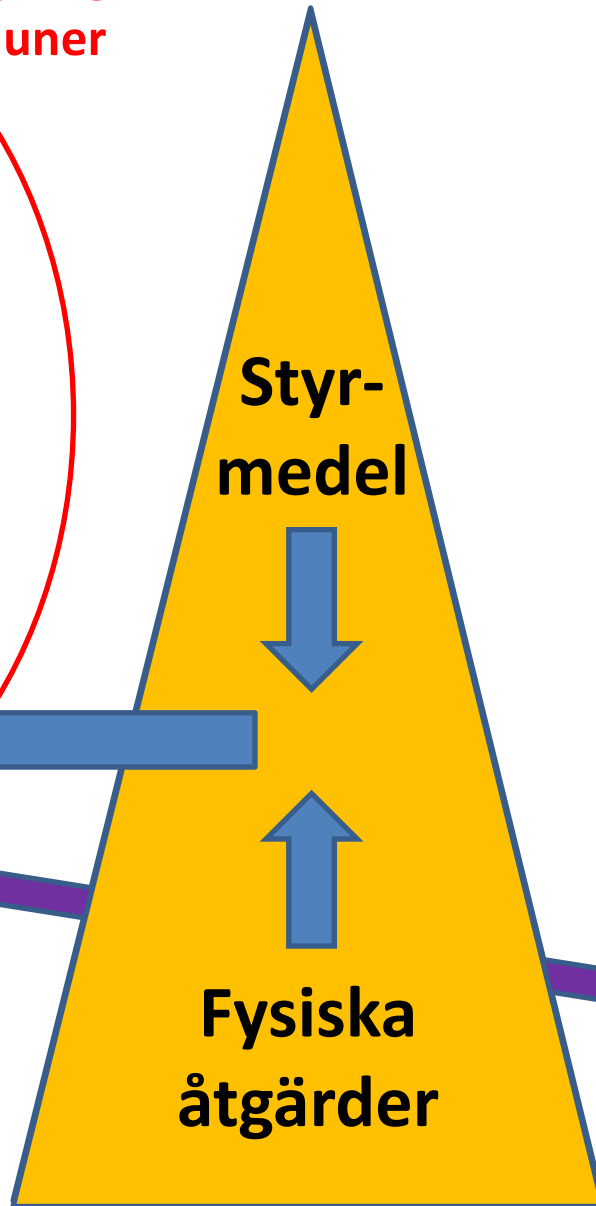
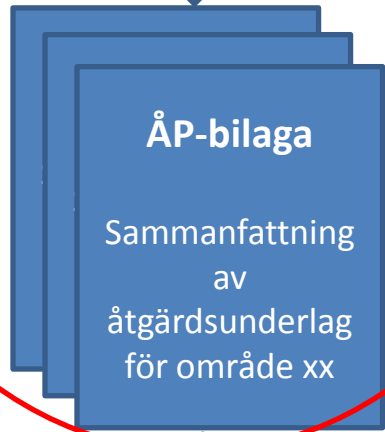
Från VISS 14 januari 2014

Fördelning procentuellt

Juridiskt bindande
För myndigheter och
kommuner

Lst

Prioriterade ämnen – kemisk status

- Nytt/reviderat EU-direktiv (2013/39/EU)
- 12 nya prioriterade ämnen
- Reviderade gränsvärden (EQS) för 7 befintliga prioriterade ämnen
- Omklassning 2 prioriterade ämnen till prioriterade farliga ämnen (trifluralin och DEHP)
- Gränsvärden: Biota för fler ämnen
- Bevakningslista
- Strategi läkemedel

Nya ämnen

Ämne	AA-EQS	AA-EQS	MAC-EQS	MAC-EQS	EQS Biota
Dikofol	$1,3 \times 10^{-3}$	$3,2 \times 10^{-5}$	-	-	33
PFOS	$6,5 \times 10^{-4}$	$1,3 \times 10^{-4}$	36	7,2	9,1
Kinoxifen	0,15	0,015	2,7	0,54	-
Dioxin + dIPCBs	-	-	-	-	0,0065
Aklonifen	0,12	0,012	0,12	0,012	-
Bifenox	0,012	0,0012	0,04	0,004	-
Cybutryn	0,0025	0,0025	0,016	0,016	-
Cypermترین	8×10^{-5}	8×10^{-6}	6×10^{-4}	6×10^{-5}	-
Diklorvos	6×10^{-4}	6×10^{-5}	7×10^{-4}	7×10^{-5}	-
HBCDD	0,0016	0,0008	0,5	0,05	167
Heptaklor/heptaklorepoxid	2×10^{-7}	1×10^{-8}	3×10^{-4}	3×10^{-5}	0,0067
Terbutryn	0,065	0,0065	0,34	0,034	-

Reviderade gränsvärden

Ämne	AA-EQS inl	AA-EQS	MAC-EQS inl	MAC-EQS	EQS Biota
Antracen	0,1 (0,1)	0,1 (0,1)	0,1 (0,4)	0,1 (0,4)	
PBDEs	(5 10 ⁻⁴)	(5 10 ⁻⁴)	0,14	0,014	0,0085
Fluoranten	0,0063 (0,1)	0,0063 (0,1)	0,12 (1)	0,012 (1)	30 (kräftdjur och blötdjur)
Bly	1,2 (7,2)	1,3 (7,2)	14	14	
Nickel	4 (20)	8,6 (20)	34	34	
Naftalen	2 (2,4)	2 (1,2)	130	130	
PAH (B(a)P)	1,7 10 ⁻⁴ (0,05)	1,7 10 ⁻⁴ (0,05)	0,27 (0,1)	0,027 (0,1)	5 (kräftdjur och blötdjur)

Implementeringstider – reviderade och nya PRIO-ämnen

- Beaktas i samband med 2015 års klassificering. Målår 2021 -> reviderade
- Nya PRIO-ämnen inte beaktas 2015 utan 2018. Målår 2027 -> nya ämnen

Särskilt Förorenande Ämnen (SFÄ)?

*Förorening från andra ämnen för vilka det har visats att de släpps ut i **betydande mängder** i vattenförekomsten (2000/60/EG).*

Andra ämnen = andra än prioriterade ämnen.

Betydande mängd = påverkar den **ekologiska statusen** negativt (NV Rapport 5799 och ITM 219).

Särskilt Förorenande Ämnen (SFÄ)

Ämne	Ämne	Ämne
Krom	Diflufenikan	Pirimikarb
Zink	Dimetoat	Sulfusulfuron
Arsenik	Fenpropimorf	Tifensulfuronmetyl
Uran	Glyfosat	Tribenuronmetyl
Koppar	Kloridazon	Bronopol
Ammoniak (NH ₃ -N)	MCPA	Triklosan
Nitrat (NO ₃ -N)	Mekoprop & mekoprop p	MCCP
Bentazon	Metamitron	Icke dioxinlika PCBer
Cyanazin	Metribuzin	Bisfenol A
Diklorprop	Metsulfuronmetyl	Nonylfenoletoxylater

Hjälpreda för bedömning av undantag

- Ett stöd för en mer utvecklad normsättning
- Både principer och exempel på motiveringstexter för olika miljöproblem
- Processuell beskrivning av tidsfrist och mindre stränga krav
- Frågor som besvaras ska ge ledning i vilken typ och vilket motiv som ska gälla samt om annat målar än 2021

Typer av undantag som hanteras i hjälpredan

undantag som inte finns med i hjälpredan

- p.g.a. nya verksamheter
- p.g.a. olyckor extrema naturliga händelser

Genomförande av åtgärdsprogram 2009

Återrapportering till Vattenmyndigheterna

- Myndigheter och kommuner rapporterar årligen genomförandet av Åtgärdsprogram 2009
- Alla 38 åtgärder skulle vara påbörjade dec 2012
- Sammanfattning på Vattenmyndigheternas hemsida
- Resultaten från återrapporteringens tas upp i dialogmöten med berörda myndigheter
- Årets dialogmöten tar upp behov av revidering av åtgärder samt nya åtgärder i Åtgärdsprogram 2015

Ansvariga för åtgärder i nuvarande Åtgärdsprogram (ÅP 2009)

- **Naturvårdsverket**
- **SGU**
- **Banverket**
- **Boverket**
- **Fiskeriverket**
- **Jordbruksverket**
- **Kammarkollegiet**
- **KemI**
- **RAÄ**
- **MSB-myndigheten**
- **Skogsstyrelsen**
- **Livsmedelsverket**
- **SCB**
- **SMHI**
- **Vägverket**
- **Länsstyrelserna**
- **Kommunerna**

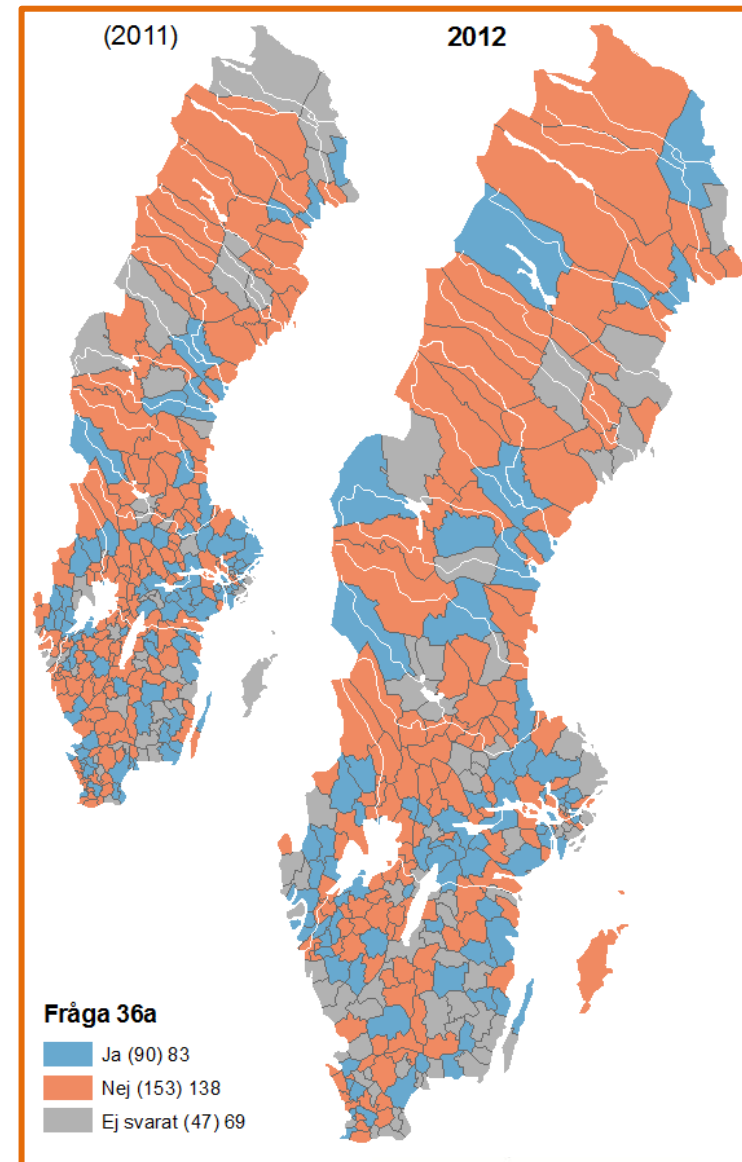
Återrapporeringen visar för låg åtgärdstakt

En åtgärd av 37/38 åtgärder är genomförd

Övriga åtgärder är *pågående*

Dialog och vägledning har visat sig vara viktigt för att få igång arbetet med åtgärder hos myndigheterna

36. **Kommunerna** behöver utveckla sin planläggning och prövning så att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås och inte överträds.

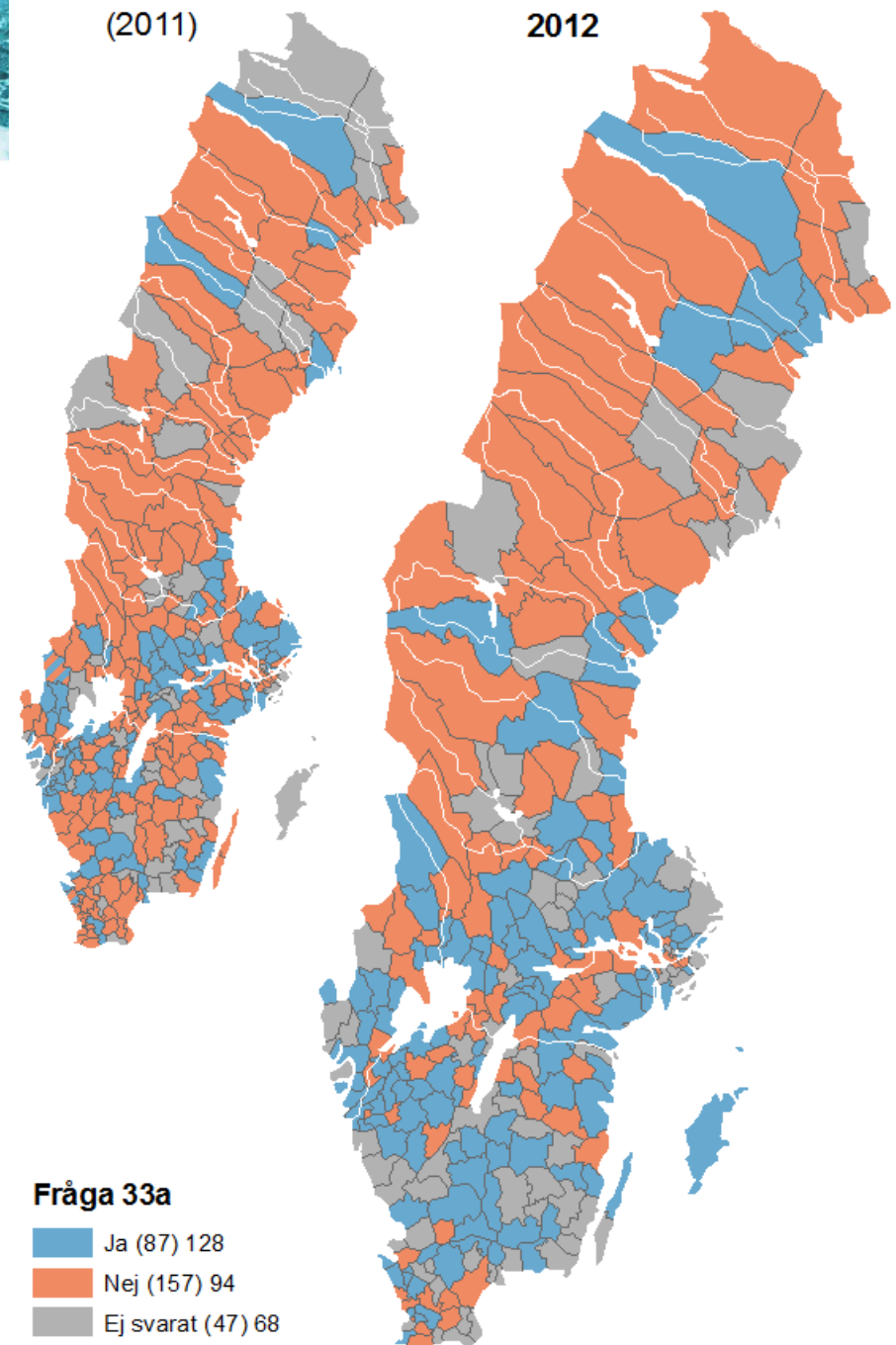
Kommunernas återrapportering 2012

- Nationellt 222 svar.
- Nytt för året var en webbenkät.
- Liknande svar som tidigare år.
- Goda exempel finns och lyfts fram i sammanställningen.

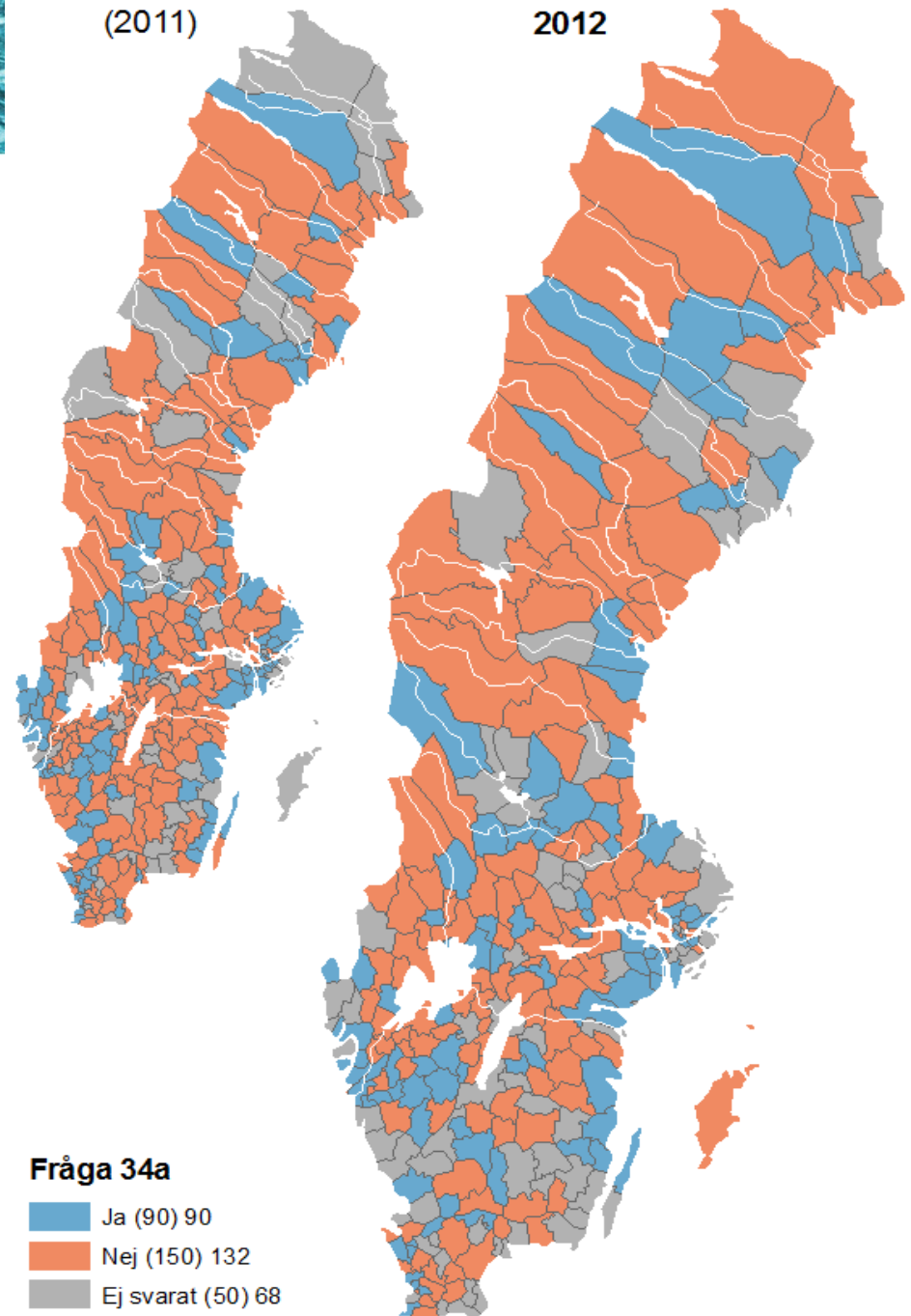
Åtgärd 33. Enskilda avlopp

Har kommunen sedan 2009 fastställt områden med krav på högskyddsnivå för enskilda avlopp för områden som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status?

Åtgärd 34. Vattenskydds- områden

Finns det vattenskyddsområden med skyddsföreskrifter för samtliga kommunala dricksvattentäkter som ligger helt eller delvis inom kommunens gränser?

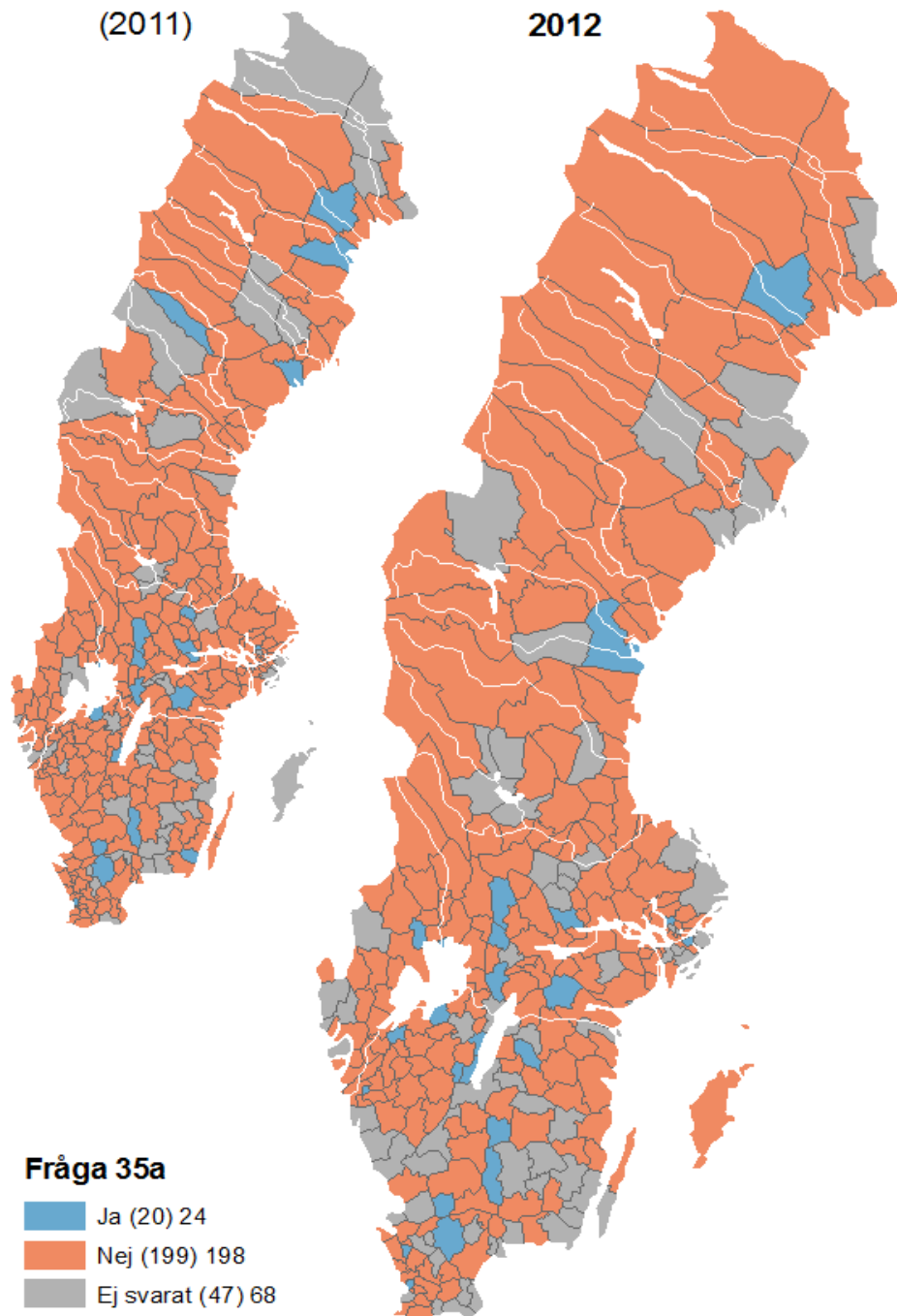

(2011)

2012

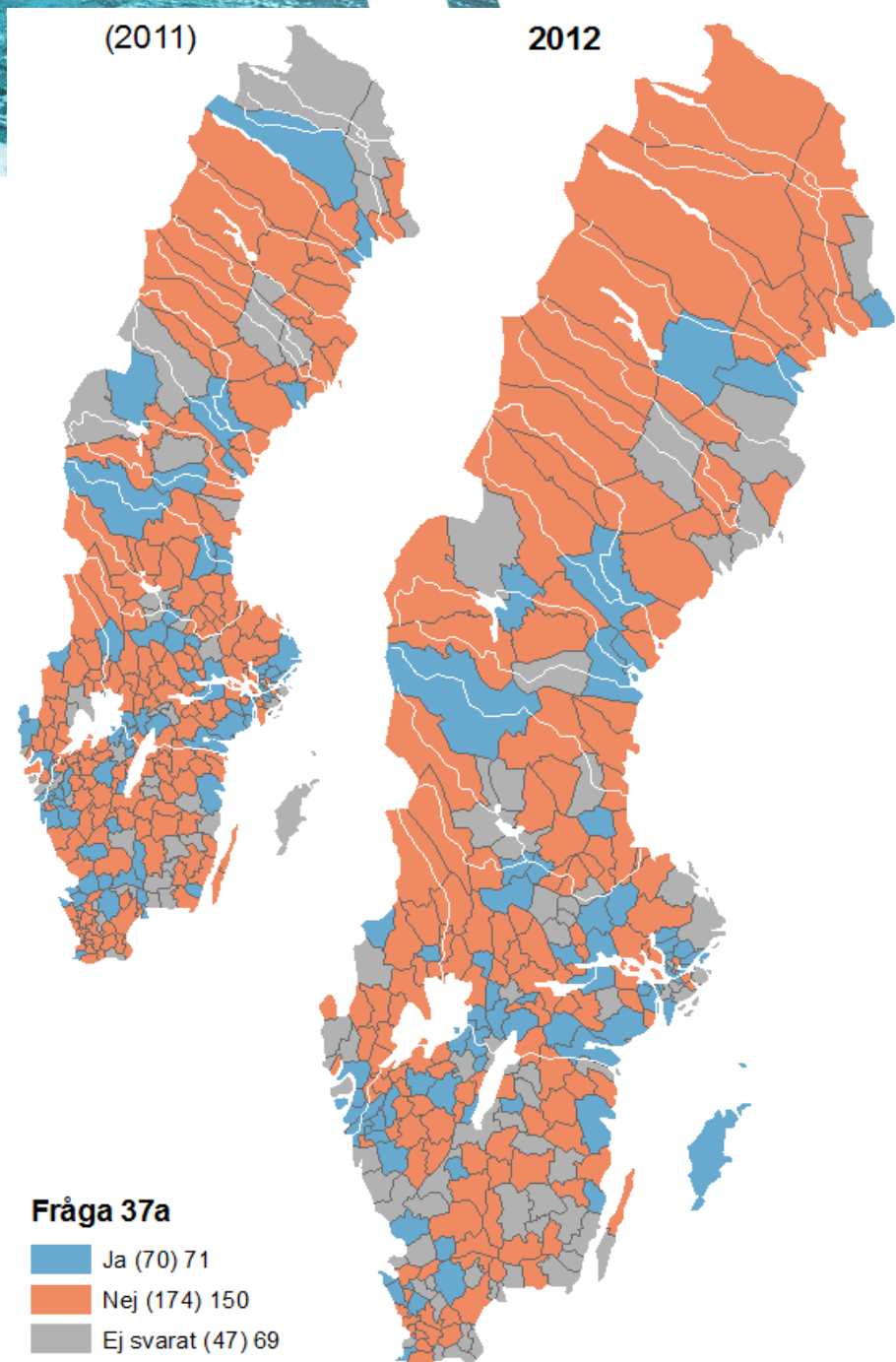
Åtgärd 35. Vattentäkter

Har kommunen vattenskyddsområden med skyddsföreskrifter för samtliga icke kommunala dricksvattentäkter som ligger helt eller delvis inom kommunens gränser?

Åtgärd 37. VA-plan

Har kommunen någon form av övergripande eller strategisk vatten- och avloppsvattenplan?

Förutsättningar för framtagande av åtgärdprogram

Juridiska förutsättningar

- Ramdirektivet för vatten
- Vattenförvaltningsförordningen
- Miljöbalken
- Plan och bygglagen etc.
- Föreskrifter, handböcker etc.

Andra förutsättningar

- Tillgänglig datamängd
- Datakvalitet
- Praktiskt åtgärdsgenomförande
- Geografisk skala

Ett internt PM om förutsättningar togs fram 2012 och förankrades hos vattendelegationerna

Nästa åtgärdsprogram.....

- Vidareutveckling av Åtgärdsprogram 2009-2015
- Övergripande *styrmedelsåtgärder* leda till lokala fysiska åtgärder
- Samordnas med övrigt svenskt miljöarbete
- Samordnas med Havsmiljöförordningen
- Samordning med Översvämningsdirektivet
- Åtgärdsprogrammet riktas till myndigheter och kommuner

Styrmedel används av myndigheter och kommuner för att få till fysiska åtgärder

ex: lagstiftning, föreskrifter, tillsyn, tillsynsvägledning, bidrag, information

för att på så sätt uppnå MKN i vattenförekomsterna

Styrmedelsåtgärder ska leda till fysiska åtgärder och god vattenstatus

ÅP 2009:

33. Kommuner behöver ställa krav på hög skyddsnivå i vatten som *ej har god status*

Exempel på fysiska åtgärder...

Strukturkalkning

Tvåstegsdike

Dagvattendamm

Fisktrappa

Rätt utformad vägtrumma

Åtgärdsprogrammets syfte och mål

Åtgärdsprogrammets **syfte** är att tillse att miljökvalitetsnormen (MKN) skall kunna följas i varje vattenförekomst.

Åtgärdsprogrammets **mål** är att :

- definiera *vem* som är ansvarig samt
- visa på *vad* som behöver uppnås och
- beskriva *hur* detta kan ske

för att MKN skall följas

Visa **att** och **hur** MKN kan följas!

- Ange **förbättringsbehov** för att följa MKN, på relevant geografisk skala
- Visa att det är skäligt att följa MKN genom att ge förslag på lämpliga **fysiska åtgärder**
- Ta fram **styrmedelsåtgärder** som kommer leda till att de fysiska åtgärderna genomförs

Åtgärdsunderlag
per ARO
(länsstyrelserna)

Åtgärdsplanering i
VISS
(länsstyrelserna)

Styrmedelsprojekt
(VM5 + centrala
myndigheter)

Visa **att** och **hur** MKN kan följas! Exempel

Förbättringsbehov

- Bättre skydd av dricksvattentäkter
- Minskat läckage av näringsämnen
- Öppnad vandringsväg för vattenlevande djur

Möjliga styrmedelsåtgärder riktade till myndigheter och kommuner

- Föreskrifter/krav
- Information
- Förbättrat kunskapsunderlag

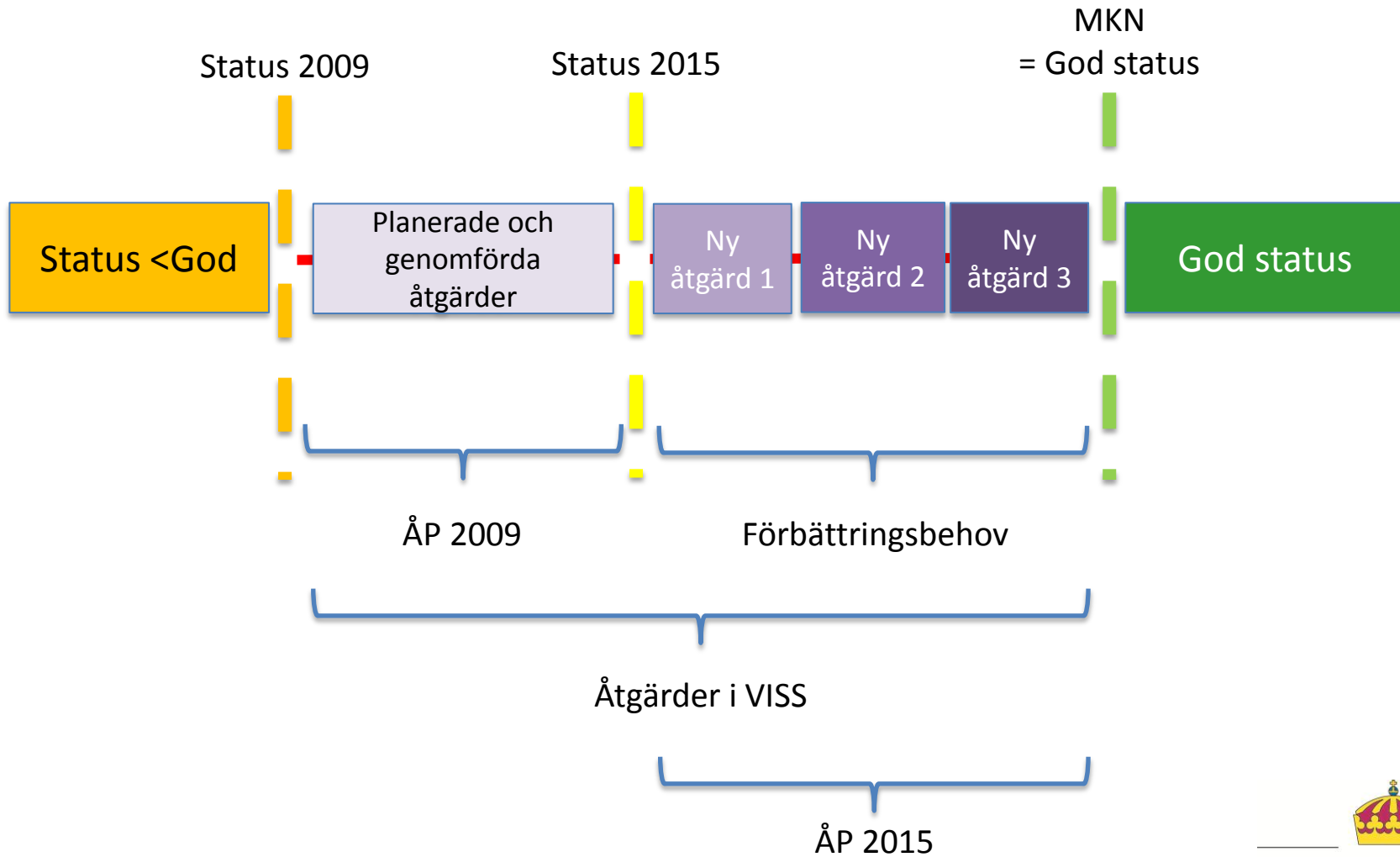
Möjliga faktiska åtgärder

- Vattenskyddsområden
- Tillsyn
- Utbyte av vägtrumma
- m.m, m.m

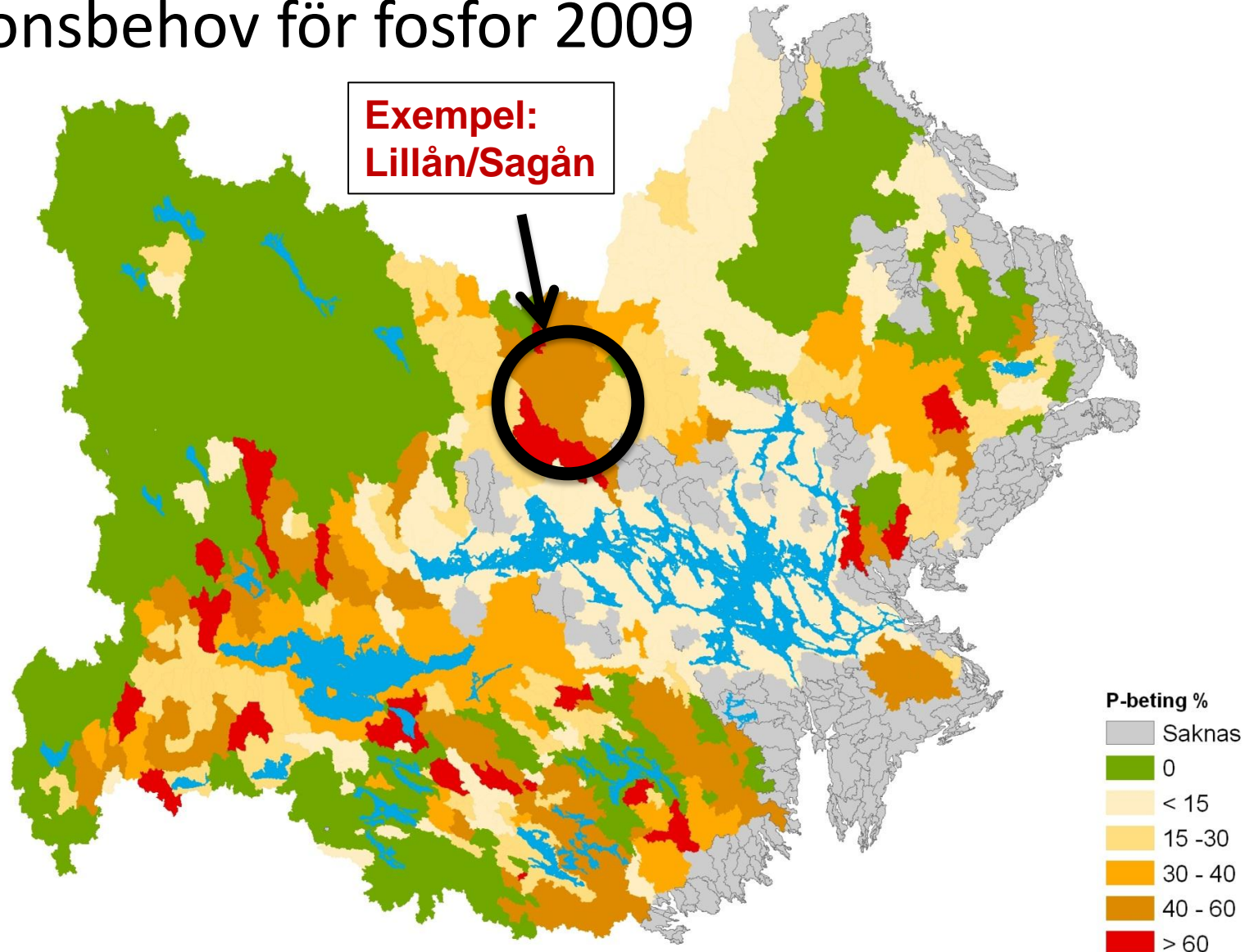

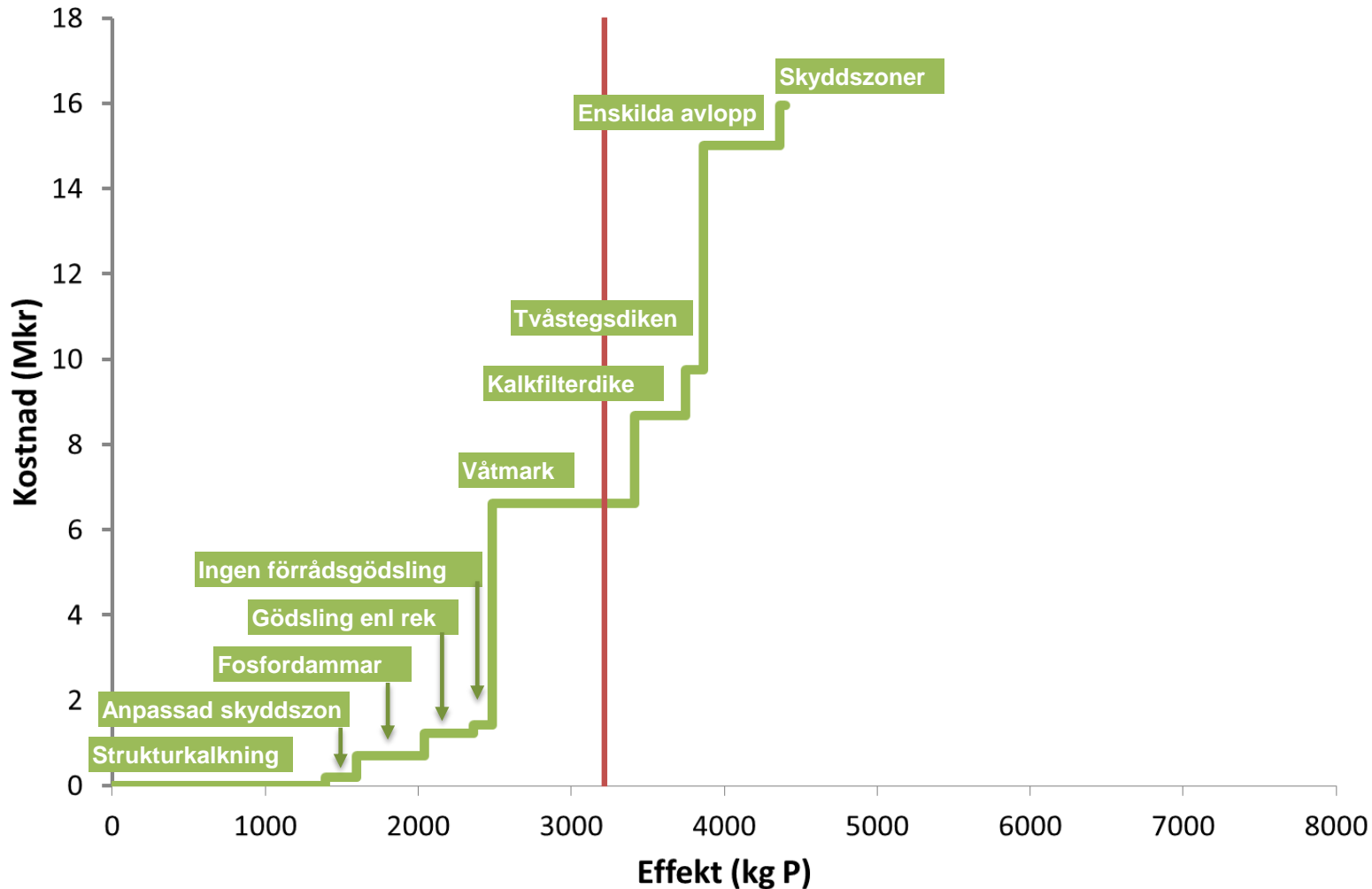
De olika delarna i ÅP-arbetet

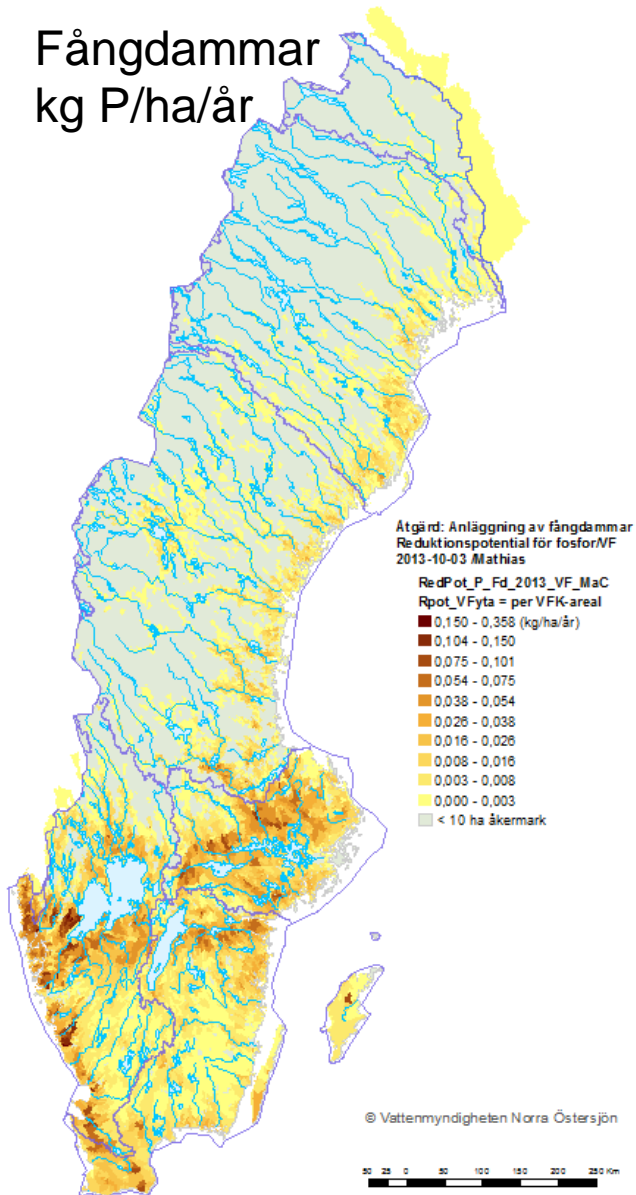
Reduktionsbehov för fosfor 2009

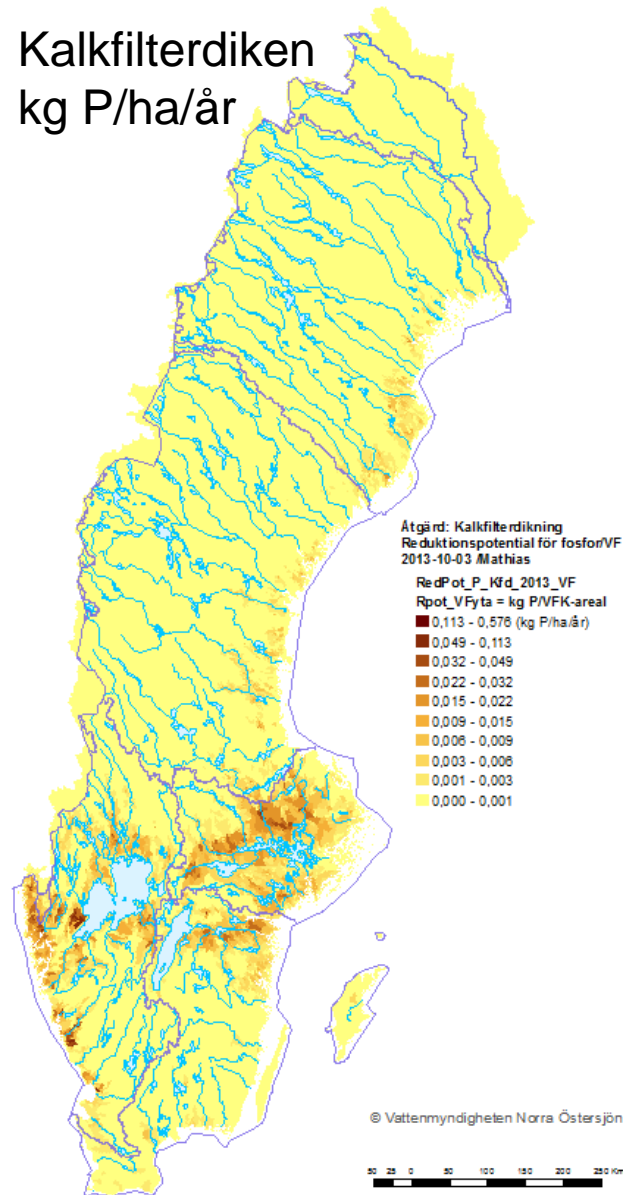
Kostnadseffektiva åtgärder för fosfor i Lillån/Sagån inkl. marginaleffekt

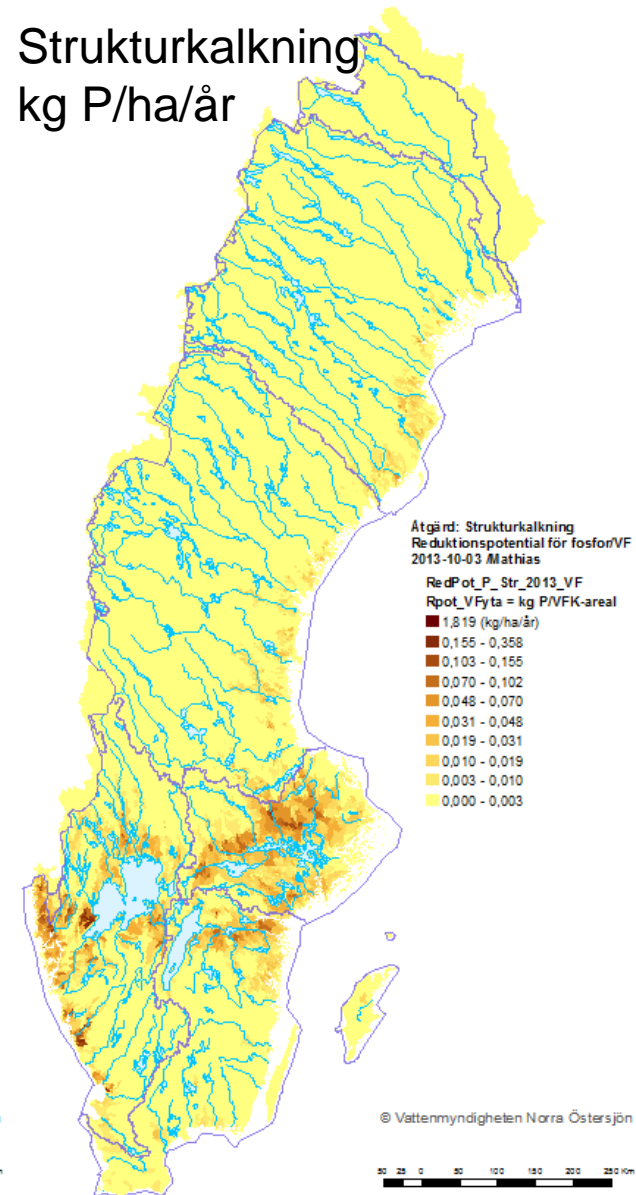
Fångdammar kg P/ha/år

Kalkfilterdiken kg P/ha/år

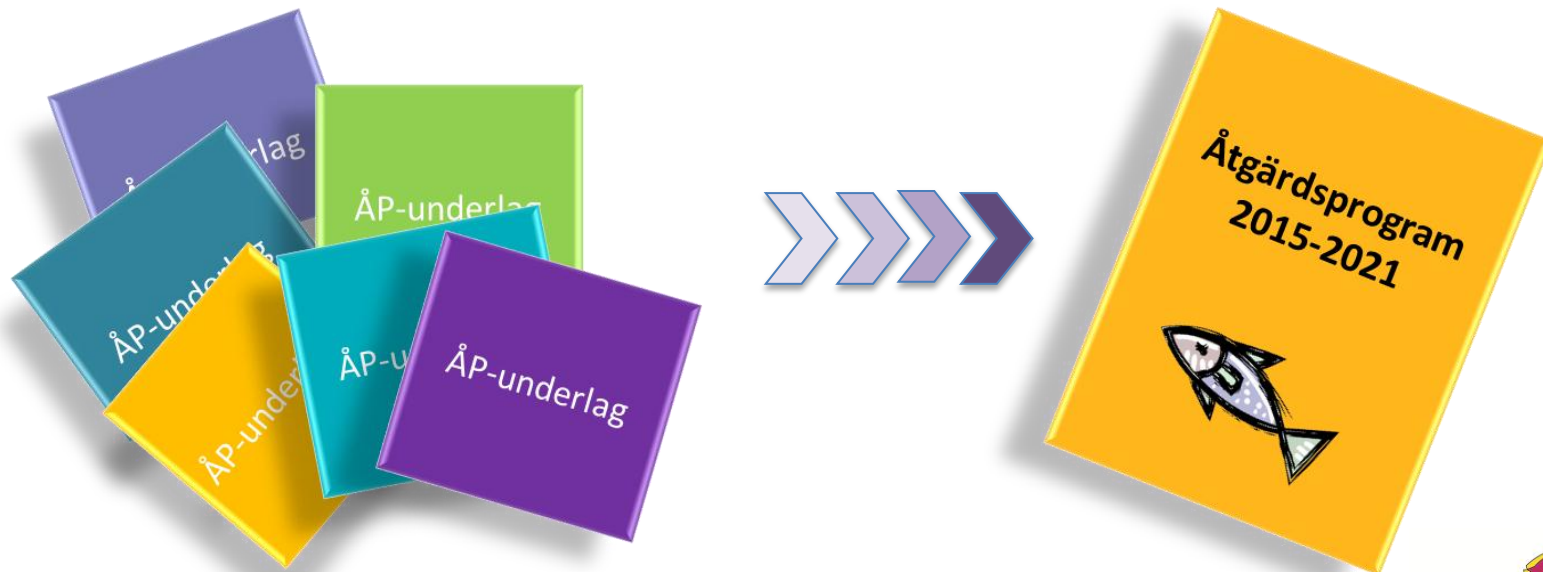

Strukturkalkning kg P/ha/år

Åtgärdsprogram 2015-2021

- Kan komma att variera mellan vattendistrikten
- Styrmedelsåtgärderna ska baseras på det underlag vi får in av resp länsstyrelse
- Det kommer finnas mer detaljerade beskrivningar om var åtgärdsbehovet finns i särskilda *Åtgärdsunderlag* för lokala områden

Konsten att hitta rätt åtgärder

Kunskapsunderlaget avgör hur väl förbättringsbehovet kan definieras vilket definierar detaljeringsgraden på styrmedelsåtgärden.

- ✓ Geografisk skala
- ✓ Status < GOD
- ✓ At risk – när inte MKN utan åtgärder
- ✓ Miljöproblem/effekt i miljön
- ✓ Påverkanskälla

Riktade styrmedelsåtgärder
Detaljerade fysiska åtgärder

I många fall finns inte detta - mer övergripande åtgärder men med utpekande av geografiska områden

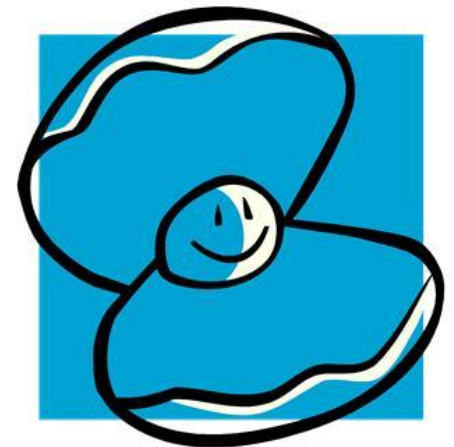
Generella åtgärder utan geografisk koppling
ex kunskapshöjande åtgärder

Styrmedelsåtgärder - åtgärdsprogrammets kärna!

Styrmedelsåtgärden som riktas mot myndigheter eller kommuner är en kombination av:

1. Förbättringsbehov för att följa MKN - *vad*
2. Plats – *var*
3. Förslag på fysiska åtgärder – *tekniskt hur*
4. Förslag på styrmedel – *administrativt hur*

Styrmedelsprojektet

- Delprojekt utifrån miljöproblem
  - Dricksvattenskydd och grundvatten
  - Miljögifter
  - Försurning
  - Främmande arter
  - Övergödning
  - Fysisk påverkan

Åtgärder per myndighet

Tillsammans värnar vi vattnets värden!

